

«Η γέννηση της Αφροδίτης» του Botticelli και οι πολλαπλές αναπαραστάσεις του έρωτα

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Φιλόλογος, Μ.Α. Νεοελληνικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ,
Υποψήφια Διδάκτωρ Θεωρίας και Ιστορίας Τέχνης ΑΣΚΤ,
Εκπαιδευτικός 1^{ου} Πρότυπου ΓΕΛ Αθηνών – Γεννάδειου
fzaharatou@gmail.com

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης αποτελεί το πολιτιστικό πρόγραμμα «Η γέννηση της Αφροδίτης του Botticelli και οι πολλαπλές αναπαραστάσεις του έρωτα», το οποίο υλοποιήθηκε στο 1^ο Πρότυπο ΓΕΛ Αθηνών-Γεννάδειο κατά το σχολικό έτος 2022-2023. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου πολιτιστικού προγράμματος και σε συνεργασία με τον Όμιλο Θεάτρου και Ρητορικής προσεγγίσαμε διακαλλιτεχνικά και διαθεματικά το θέμα του έρωτα μέσα από τον μύθο της Αφροδίτης και τις πολλαπλές αναπαραστάσεις του με τη μέθοδο του project, καθώς και με διερευνητικές, βιωματικές, συνεργατικές δραστηριότητες. Αρχικά, διερευνήσαμε τον μύθο της Αφροδίτης και τις αναπαραστάσεις του στην αρχαία ελληνική γλυπτική. Στη συνέχεια, αναζητήσαμε τις αναπαραστάσεις της Αφροδίτης στην ιταλική αναγεννησιακή τέχνη και εστίασαμε στο έργο «Η γέννηση της Αφροδίτης» του Botticelli, καθώς και στις παραλλαγές του στη σύγχρονη εικαστική τέχνη. Με βάση αυτή την έρευνα και με τη συνδρομή του φοιτητή Θεατρολογίας του τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ, κ. Νικόλαου Μίχα, στο πλαίσιο της συνεργασίας του σχολείου μας με το προαναφερθέν τμήμα, δημιουργήσαμε μία πρωτότυπη performance, η οποία στηρίζεται στη θεατρική τεχνική «Γαλαξίας». Οι μαθητές και οι μαθήτριες είχαν τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν δεξιότητες μάθησης και ζωής και να παρουσιάσουν τη δημιουργία τους στο 2^ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο «Ελληνικά – Ευρωπαϊκά Μαθητικά Συνέδρια ΜΚΟ» (ΕΛ.Ε.ΜΑ.ΣΥΝ).

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτιστικό Πρόγραμμα, Διακαλλιτεχνικότητα, Έρωτας, Μύθος, Αφροδίτη.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση έχει ως θεματικό πυρήνα την παρουσίαση του πολιτιστικού προγράμματος «Η γέννηση της Αφροδίτης του Botticelli και οι πολλαπλές αναπαραστάσεις του έρωτα» που διοργανώθηκε στο 1^ο Πρότυπο ΓΕΛ Αθηνών – Γεννάδειο κατά το σχολικό έτος 2022-2023.

2. Στοιχεία υλοποίησης εκπαιδευτικού προγράμματος

Τα μέλη της μαθητικής ομάδας του εν λόγω προγράμματος αποτελούνταν από 25 μαθητές και μαθήτριες της Α' και της Β' Λυκείου του 1^{ου} Πρότυπου ΓΕΛ Αθηνών – Γεννάδειου. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είχε διάρκεια από τον Οκτώβριο του 2022 έως τον Μάρτιο του 2023 με εβδομαδιαίες δίωρες συναντήσεις μετά τη λήξη του ωρολογίου προγράμματος.

2.1. Παιδαγωγική διαδικασία

2.1.1. Κύριο θέμα – Θεματικές ενότητες

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου πολιτιστικού προγράμματος και σε συνεργασία με τον Όμιλο Θεάτρου και Ρητορικής προσεγγίσαμε το θέμα του έρωτα μέσα από τον μύθο της Αφροδίτης και τις πολλαπλές αναπαραστάσεις του διακαλλιτεχνικά και διαθεματικά.

Ειδικότερα, οι θεματικές του προγράμματος ήταν οι ακόλουθες:

- Ο μύθος για την Αφροδίτη και οι πολλαπλές εκδοχές του.
- Η Αφροδίτη στην αρχαία γλυπτική.

- Η Αφροδίτη στην Αναγέννηση.
- Η Αφροδίτη και οι σύγχρονες εικαστικές αναπαραστάσεις της.
- Η Αφροδίτη στην ποίηση.
- Ο διακαλλιτεχνικός διάλογος για την Αφροδίτη και τον έρωτα στη διαχρονία του.

3. Παιδαγωγικοί στόχοι

Οι παιδαγωγικοί στόχοι που τέθηκαν σε επίπεδο δεξιοτήτων μάθησης, ζωής και νου είναι οι ακόλουθοι:

1) Δεξιότητες μάθησης:

- Ενημέρωση για τον μύθο της Αφροδίτης και τις πολλαπλές εκδοχές του.
- Συνειδητοποίηση της διαχρονικότητας του θέματος του έρωτα.
- Εξοικείωση με έννοιες που σχετίζονται με τη γλυπτική, τη ζωγραφική και την ποίηση.
- Συνειδητοποίηση της σημασίας της συνεργασίας.

2) Δεξιότητες ζωής:

- Ανάπτυξη κριτικής προσέγγισης για το θέμα του έρωτα.
- Ενίσχυση αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης των μαθητών/τριών.
- Ενεργοποίηση θετικών αντιλήψεων για τον εαυτό τους.
- Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.
- Ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.

3) Δεξιότητες του νου:

- Προετοιμασία της εργασίας για το 2^ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο στη Φλωρεντία.
- Ενίσχυση του κριτικού εγγραμματισμού μέσα από τη συγκριτική προσέγγιση του θέματος για τον έρωτα.

4. Μεθοδολογία υλοποίησης

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιοποιώντας τη μέθοδο project μέσα από βιωματικές και συνεργατικές δραστηριότητες διερεύνησαν τον μύθο της Αφροδίτης και τις πολλαπλές αναπαραστάσεις του. Πιο συγκεκριμένα, μελέτησαν την απεικόνιση της Αφροδίτης στην αρχαία ελληνική γλυπτική, στην αναγεννησιακή τέχνη και στη σύγχρονη εικαστική τέχνη.

5. Πεδία σύνδεσης με τα Προγράμματα Σπουδών (Γνωστικά αντικείμενα)

Η συγκεκριμένη θεματική που αφορά τον έρωτα, τα φύλα και την τέχνη συνδέεται με τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου, καθώς και με την Ιστορία της Α΄ και της Β΄ Λυκείου και ειδικότερα με τα ακόλουθα κεφάλαια:

- I. Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου: Θεματική ενότητα - Αγάπη, έρωτας.
- II. Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Λυκείου: Θεματική ενότητα - Τα φύλα στη λογοτεχνία.
- III. Ιστορία Α΄ Λυκείου: Αρχαία ελληνική ιστορία/ τέχνη.
- IV. Ιστορία Β΄ Λυκείου: Αναγέννηση/ τέχνη.

6. Φάσεις προγράμματος

Το εν λόγω project υλοποιήθηκε σε τρεις φάσεις ως εξής:

Α΄ φάση:

- Συγκρότηση μαθητικής ομάδας.
- Διερεύνηση του θέματος.
- Χρονοδιάγραμμα εργασιών.
- Κατανομή αρμοδιοτήτων στους μαθητές και στις μαθήτριες και δημιουργία υποομάδων.

- Συνεργασία με θεατρολόγο του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ στο πλαίσιο συμφωνίας συνεργασίας που έχει υπογραφεί με το 1^ο Πρότυπο ΓΕΛ Αθηνών - Γεννάδειο.

Β' φάση:

Εργασία σε υπο-ομάδες. Πρόβες: Οκτώβριος – Μάρτιος (εβδομαδιαίες δίωρες συναντήσεις).
Στόχοι:

- Η δημιουργία συνοδευτικού ppt για το Συνέδριο.
- Η διερεύνηση του μύθου της Αφροδίτης από την αρχαιότητα έως σήμερα μέσω διακαλλιτεχνικών αναφορών με βάση το έργο «Η γέννηση της Αφροδίτης» του Botticelli.
- Η ανταλλαγή απόψεων στην ολομέλεια της ομάδας για τη διαμόρφωση της performance μέσα από διαδοχικά στάδια.
- Η δημιουργία της τελικής performance με βάση τη θεατρική τεχνική «Γαλαξίας».
- Η σύνθεση των επιμέρους εργασιών σε ενιαία παρουσίαση για το Συνέδριο.

Γ' φάση:

- Παρουσίαση της performance στο 2^ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο «Ελληνικά – Ευρωπαϊκά Μαθητικά Συνέδρια ΜΚΟ» (ΕΛ.Ε.ΜΑ.ΣΥΝ).
- Επίσκεψη στη Gallery Uffizi και βιωματική σύνδεση της performance με το έργο «Η γέννηση της Αφροδίτης» του Botticelli.
- Δημοσίευση της εισήγησης στα Πρακτικά του 2^{ου} Διεθνούς Μαθητικού Συνεδρίου «Ελληνικά – Ευρωπαϊκά Μαθητικά Συνέδρια ΜΚΟ» (ΕΛ.Ε.ΜΑ.ΣΥΝ).

7. Συμπεράσματα και αξιολόγηση

Ανακεφαλαιώνοντας, οι μαθητές και οι μαθήτριες με βάση τη λέξη «Αφροδίτη» εμπνεύστηκαν και δημιούργησαν μία πρωτότυπη performance με δομημένο αυτοσχεδιασμό, συγγραφή ποιημάτων, τραγούδι και έκφραση συναισθημάτων, προβληματισμών και ιδεών που σχετίζονταν με το θέμα του έρωτα και την πρόσληψή του από τη δική τους γενιά. Ειδικότερα, είχαν τη δυνατότητα:

- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες μάθησης, όπως η ενημέρωση για τον μύθο της Αφροδίτης και τις πολλαπλές εκδοχές του, η συνειδητοποίηση της διαχρονικότητας του θέματος του έρωτα, η εξοικείωση με έννοιες που σχετίζονται με τη γλυπτική, τη ζωγραφική και την ποίηση,
- καθώς και δεξιότητες ζωής, όπως η ανάπτυξη κριτικής προσέγγισης για το θέμα του έρωτα, η ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης, η συνεργασία, η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης σε πλαίσιο συμπερίληψης.

Ασφαλώς υπήρξαν και δυσκολίες, όπως:

- Η συνεργασία μεταξύ των μαθητών/μαθητριών.
- Η εύρεση χρόνου για πρόβες λόγω των απαιτητικών προγραμμάτων των παιδιών στο Λύκειο.
- Η έλλειψη εξοικείωσης των μαθητών/μαθητριών με την τέχνη (π.χ. εικαστικά, θέατρο, μουσική).
- Η προσπάθεια ένταξης και συμπερίληψης όλων των μελών της μαθητικής ομάδας.

Εν κατακλείδι, η παρούσα εισήγηση αναδεικνύει την αξία της τέχνης και την αναγκαιότητα της διακαλλιτεχνικής σύνδεσης με τα γνωστικά αντικείμενα όχι μόνο στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού πολιτιστικού προγράμματος αλλά γενικότερα στο αναλυτικό πρόγραμμα του Λυκείου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Καρδάκη, Μ., Μάνεσης, Ν., & Νταραντούμης, Θ. (2017). *Μάθε ψηφιακά... Παίζοντας Συνεργατικά Τεχνολογικά Υποστηριζόμενη Παιγνιώδη και Δομημένη Συνεργατική Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2013). Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη. Στο *Κριτικοί Γραμματισμοί: διεθνής Εμπειρία και ελληνική Πραγματικότητα, Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου. Δράμα*. Ανακτήθηκε από http://www.nured.uowm.gr/drama/Eisegeseis_files/%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%84%CF%83%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CC%81%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82.pdf
- Ματσαγούρας, Η. (2001). *Στρατηγικές Διδασκαλίας: Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παντζαρέλας Π. (2012). *Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε από http://old.greek-language.gr/sites//default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf
- Παπασταματίου, Ν. (χ.χ.). *Οδηγίες στους καθηγητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τη χρήση της διερευνητικής μεθόδου και υποστηρικτικό υλικό*. Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/programs/pathway/files/dier_gymnasio.pdf
- Ραγιαδάκος, Χ. (2011). *Βασικά χαρακτηριστικά της διερευνητικής μεθόδου στη μάθηση και τη διδασκαλία*. Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/programs/pathway/files/dier_mathisi.pdf

Προγράμματα Σπουδών και Οδηγοί Εκπαιδευτικού

- Οδηγός εκπαιδευτικού. (χ.χ.). *Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Ανακτήθηκε από file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%9F%CE%95%20%CE%9D.%20%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1_%CE%9B_V2.pdf
- Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Λυκείου*. (χ.χ.). Ανακτήθηκε από file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CE%9B_%CE%A0%CE%A3_V2.pdf
- Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Λυκείου*. (χ.χ.). Ανακτήθηκε από [file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%9B_%CE%A0%CE%A3%20\(11\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%9B_%CE%A0%CE%A3%20(11).pdf)
- Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας στις Α', Β' και Γ' τάξεις του Λυκείου*. (χ.χ.). Ανακτήθηκε από file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%9D.%20%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1_%CE%9B_%CE%A0%CE%A3_V2.pdf

Παράρτημα

- Πρακτικά 2^{ου} Διεθνούς Μαθητικού Συνεδρίου «Ελληνικά – Ευρωπαϊκά Μαθητικά Συνέδρια ΜΚΟ» (ΕΛ.Ε.ΜΑ.ΣΥΝ). 26-27. Ανακτήθηκε από https://proceedings.elemasyn.gr/Firenze23/?utm_source=newsletter_21&utm_medium=email&utm_campaign=f0%9f%8e%a5-%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-

